

Bohemiska Krakow

I Krakows alternativa stadsdel Kazimierz är det lätt att trivas. Gränderna sjuder av liv och de många små butikerna och kaféerna har blivit självklara träffpunkter för stadens författare och konstnärer. Men kvarterens mörka historia gör sig ständigt påmind. Text och foto: Sara Pettersson

En kopp varm choklad på ett av de många kaféerna i Kazimierz.

I kiosken på torget
Plac Nowy säljs lokala
snabbmatspecialiteter.

I Kazimierz samsas
numera den judiska
kulturen med mer
bohemiska livsstilar.

”För tio år sedan var Kazimierz fullständigt förfallet. Vändpunkten kom med ’Schindlers List’ som till stora delar spelades in i stadsdelen.”

I HOTEL RUBENSTEINS KÄLLARVALV TRÄNGS EN LITEN PUBLIK FRAMFÖR KLEZMERBANDET DI GALIZYANER KLEZMORIM. Kontrabasistens händer far över instrumentet i ivrig fart. Från dragspelet hörs vemodiga klanger som klarinetten snabbt stämmer in i. Vi i publiken klappar ömsom glatt i vild takt för att i nästa ögonblick tårögt njuta av musiken som bär på en tung historia. Dragspelaren Grzegorz Spiewak tackar för applåderna. – Nästa låt är tillägnad de få som hade turen att överleva förintelsen, säger han och tystnar, innan musiken sakta tar form.

Klezmermusiken är judisk och har sitt ursprung från judiska spelmän i Öst- och Centraleuropa. Varje kväll spelas klezmermusik runtom i Krakow, och framförallt i stadsdelen Kazimierz.

För tio år sedan var Kazimierz så förfallet att turister avråddes från att bege sig hit. Idag lockar turistbyrån med guidade turer, pittoreska hotell och kulinarisk mat. Vändpunkten kom med ”Schindlers List” som till stora delar spelades in i stadsdelen. Historiskt sett låg det judiska ghattot på andra sidan floden Wisla. Men Steven Spielberg valde Kazimierz på grund av områdets nästintill oförändrade miljö. Filmen gjorde att besökare från hela världen reste till Krakow, vilket i sin tur ledde till att Kazimierz genomgick ett ansiktslyft.

Vi väljer att följa med på en av de många historiska vandringarna i de judiska kvarteren. Turen inleds i centrala Krakow där vår

guide Filip, en ung man med långt skägg, pekar ut inspelningsplatser från ”Schindlers List”. Till fots beger vi oss sedan till Kazimierz. Lite frusna av den kyliga luften går vi in för att värma oss på ett av de många kaféer som ligger runt torget. Kaféet är en inmurad gränd där kullerstenen fungerar som golv och gatlyktorna blivit lampor som dämpat lyser upp de mörka väggarna. Vår lilla guidegrupp sluter oss samman runt ett massivt träbord med virkad duk. Vi frågar servitrisen om de har någon specialitet. – En dag som denna tycker jag ni ska ta vår varma choklad. Den är något extra, säger hon.

Vi följer hennes råd och kan bara instämma. Varje klunk smakar som het tryffel som smälter i munnen. Tysta sitter vi och tar in miljön. I högtalarna sjunger Beatles ”All you need is love”. En stark kontrast till historien om Kazimierz mörka förflutna som guiden Filip har börjat berätta.

Redan i slutet av 1400-talet fungerade stadsdelen som Krakows ghetto för den judiska befolkningen. Dagtid fick de röra sig hur de ville, men om nätterna var de tvungna att hålla sig innanför

Utbudet av barer
och kaféer är stort.

”I Kazimierz samsas numera den judiska kulturen med mer bohemiska livsstilar.”

murarna. Under andra världskriget förflyttades alla judar från Kazimierz till ghettot på andra sidan floden. För de flesta blev det nya ghettot en sista anhalt innan de transporterades till arbets- och koncentrationsläger. Före kriget bodde det cirka 60 000 judar i Krakow. Idag finns det bara ett hundratal kvar.

I Kazimierz samsas numera den judiska kulturen med mer bohemiska livsstilar. Synagogor och barer renoveras och byggs upp sida vid sida. Torget Plac Nowy är kombinerat nattklubbsnav och traditionell marknad där krumma gummor säljer frukt och grönsaker, handvirkade dukar och antikviteter från andra

världskriget. I mitten av torget finns en rund tegelbyggnad med små fönster där man kan köpa lokal snabbmat. En av specialiteterna är zapiekanka, en halverad baguette som serveras med valfritt pålägg, oftast skinka, grönsaker och majonnäs. En mättande lunch för 15 kronor.

På vägen tillbaka till hotellet är gatan framför oss avspärrad. Bakom plastbanden kör en krigsbil runt, några nunnor står och samspråkar och två damer i 50-talskläder spatserar förbi. Det är inspelning av ett polskt drama om efterkrigstiden i Krakow. Kazimierz får än en gång agera kuliss för en svunnen tid.

Fakta: Krakow

 RESA HIT: Reguljärflyg med **Ryanair** från Skavsta kostar från 800 kronor inkl skatter. Från flygplatsen går tåg in till centrum, resan tar 15 minuter och kostar 18 kronor.

 RESA RUNT: Krakow är lagom stort för att ta sig runt till fots. För trötta fötter finns ett väl utbyggt spårvagnsnät, en biljett kostar ca 6 kronor.

 BO: Hotel Eden är ett vackert renoverat townhouse från 1400-talet i en charmig del av Kazimierz.

I källaren finns ett mikvah, ett traditionellt judiskt bad. *Dubbelrum från 630 kronor (hoteleden.pl).* **Hotel Rubenstein** kombinerar modern lyx med rustika detaljer. Missa inte att ta en drink på den fina takterrassen. *Dubbelrum från 1 700 kronor (hoteleden.pl).*

 ÄTA: Krakow är känt för sina piroger, soppor och ”pizzamackor” zapiekanka. På Restaurang **Stajnia** (Józefa 12, Kazimierz) kan man äta gott och traditionellt med utsikt över en vacker innergård som användes

till en scen i ”Schindlers List”.

 PRISKOLL: Lunch ca 40 kronor, treätersmiddag 130 kronor, ett glas vin 25 kronor, en öl 15 kronor.

MISSA INTE: Bokhandeln Austeria (Józefa 38, Kazimierz) är en guldgruva för alla som är intresserade av judisk litteratur. I centrala Krakow, 15 minuters promenad från Kazimierz, ligger **Main Market Square**, Europas största medeltida torg. I de historiska tyghallarna säljs souvenirer av bärnsten, konsthantverk och tyger. Vårt

ett besök är också det kungliga slottet **Wawel** och den gotiska kyrkan **St Mary**. Flertalet turistbyråer i Krakow anordnar bussresor till **Auschwitz** som ligger fem mil utanför stan. Pris inkl guide ca 250 kronor. På egen hand kan man åka dit med lokalbuss eller tåg. Inträdet är gratis. De världsarvslistade saltgruvorna **Wieliczka**, 1,5 mil utanför Krakow, har varit i drift sedan 1200-talet och är en av världens äldsta saltgruvor i kontinuerlig drift. Bussresa med guide kostar ca 275 kronor.